

การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ศิวาพร พยัคฆนันท์ *, อัครเดช สุพรรณฝ้าย, พรรณนิการ์ กงจักร, พุฒิพงษ์ รั้งจันทร์,
อาภาพร บุญประสพ และรุจิเรศ รุ่งสว่าง
คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วันที่รับบทความ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2563

วันที่แก้ไขบทความ 18 มกราคม พ.ศ.2564

วันที่ตอบรับบทความ 19 มกราคม พ.ศ.2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ 2) ศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ พื้นที่วิจัย คือ ตำบลสวาย อำเภอสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและการประชุมกลุ่มย่อย

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว และด้านบุคลากรมีสัมพันธ์ระดับมากกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ส่วนด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และพบว่าศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวและด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และคุณค่าเกี่ยวกับกิจกรรมการทอผ้าไหม ควรจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และจัดการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และควรพัฒนาให้คนในชุมชนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์และทำการตลาดการท่องเที่ยวให้มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และควรส่งเสริมให้ชุมชนควรมีส่วนร่วมในอนุรักษ์วิถีชีวิตช่างทอและภูมิปัญญาผ้าไหมทอมือ

คำสำคัญ: ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว, ชุมชนผ้าไหมทอมือ, การท่องเที่ยวชุมชน

The Potential Development of Hand-Woven Silk Community Tourism Management in Sawai Subdistrict, Mueang-Surin District, Surin Province

Siwaporn Phayakkanant^{*}, Akkharadet Suphannafai, Phannika Kongjuk,
Phutthiphong Rabchan, Aphaphorn Boonprasop, Rujiret Rungsawang

Faculty of Management Science Surindra Rajabhat University

Received 30 November 2020

Received in revised 18 December 2021

Accepted 19 December 2021

Abstract

The objectives of this mixed-method research were: 1) to study the potential and success of hand-woven silk community tourism management 2) to study the relationship and influence between the community management potential and the success of hand-woven silk community tourism management and 3) to study guidelines for the potential development of hand-woven silk community tourism management. In Sawai subdistrict, Mueang-Surin district, Surin province; Data were collected from people involved in hand-woven silk community tourism management through questionnaire, interviewing form, and focused-group discussion.

The results found that the potential of a community tourism management and the tourism management potential is at a high level in general. Creating awareness of the value of hand-woven silk, information management for tourist serving and personnel potential were a high degree of relationship with the success of community tourism management. In terms of tourism attraction was a moderate correlation and found that the potential of hand-woven silk community tourism management and creating awareness of the value of hand-woven silk affecting the success of tourism management for the hand-woven silk community, Sawai Subdistrict, Mueang Surin District Surin.

According to guidelines for the potential development of hand-woven silk community tourism management at Sawai subdistrict, it is recommended to focus on the organization of tourism that demonstrates the uniqueness of the area. In addition, several tourism personnel should be increased and trained to have skills to pass on knowledge and values about silk weaving activities. This is aimed to promote and market the tourism through various public relation channels and encouraged communities to participate in a conservation of weavers' way of life and the wisdom of hand-woven silk.

Keywords: Tourism management potential, A hand-woven silk community, Community tourism

^{*}Corresponding author: siwaporn@srru.ac.th

DOI: 10.14456/tujournal.2021.16

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงเรื่องผ้าไหมในระดับประเทศ จากฐานข้อมูลที่ลงทะเบียนผลิตภัณฑ์ OTOP ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2562) พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดสุรินทร์มีผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า และเครื่องแต่งกายลงทะเบียนผลิตภัณฑ์ OTOP จำนวน 1,920 ผลิตภัณฑ์ เป็นอันดับที่ 2 รองจากจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาวมากที่สุดของประเทศไทย ซึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุรินทร์คือ ผ้าไหมทอมือ

การทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์มีอยู่ทุกอำเภอ ทุกตำบลและเกือบทุกหมู่บ้าน โดยตำบลสวย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เป็นชุมชนทอผ้าไหมขนาดใหญ่ เป็นชุมชนโบราณที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร มีการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยก่อตั้งเมืองสุรินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2306 การทอผ้าไหมของชุมชนสวยจึงมีการสืบทอดภูมิปัญญามาอย่างยาวนาน เป็นแหล่งทอผ้าไหมที่ได้รับการยอมรับในด้านความมีเอกลักษณ์ของลวดลายการมัดหมี่ โดยเฉพาะการมัดหมี่แบบประยุกต์ ตำบลสวยมีจำนวนครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมประมาณ 1,500 ครัวเรือนจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,389 ครัวเรือน กระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ชุมชนที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมากที่สุด คือ หมู่ 1 - หมู่ 4 เป็นผ้าไหมทอมือที่ยังคงรูปแบบของการทอผ้าได้ถุนเรือน (อัครเดช สุพรรณฝ้าย และคณะ, 2562)

สำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลสวยได้เริ่มพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตั้งแต่ พ.ศ. 2559 โดยนำทรัพยากรและทุนชุมชนที่มีอยู่มาพัฒนาเป็นฐานท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวตามศักยภาพที่ชุมชนมี เช่น กิจกรรมการย้อมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติของปราชญ์ช่างทอในชุมชน นำมาพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติแม่สำเนียง กิจกรรมการทำไหมเส้นยืนของช่างทอก็ได้นำมาพัฒนาเป็นฐานการท่องเที่ยวที่เรียกว่าถนอมสายไหม กิจกรรมการจำหน่ายผ้าไหมโดยช่างทอนำมาพัฒนาเป็นตลาดใหม่ได้ถุนเรือน กิจกรรมการทอ และการขายผ้าไหมของครอบครัวช่างทอที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้อุตสาหกรรมไหมไทย รวมถึงพัฒนาฐานการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น ฐานพระดินปั้นพันปี ฐานฟาร์มเกษตรสร้างเงิน ฐานผักอินทรีย์ริมหนองน้ำ เป็นต้น และตั้งแต่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้ในระหว่างปี พ.ศ. 2560-2562 มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาเที่ยวในชุมชน 2,137 คน สร้างรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวและการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้กับฐานท่องเที่ยวประมาณ 1,922,400 บาท (องค์การบริหารส่วนตำบลสวย, 2562)

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ควรมีการประเมินศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงควรศึกษาว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ได้

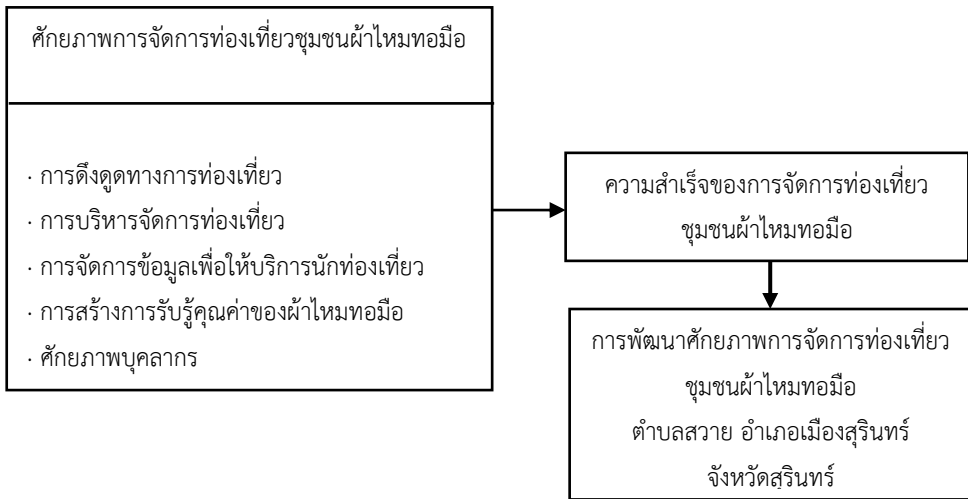
ข้อมูลนำมาใช้ในการปรับปรุง หรือพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งการประเมินจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น ศักยภาพด้านพื้นที่ ศักยภาพด้านการจัดการ ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการจัดการท่องเที่ยว หรือ ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (กลั่น ตีปลี : อ้างใน วิภา ศรียะทุ, 2551) รวมถึงจะต้องมีการประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ชุมชน โดยให้คนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเป็นผู้ประเมินเพราะเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการท่องเที่ยว การศึกษาศักยภาพ และมีส่วนรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว และจะต้องประเมินจากมุมมองของนักท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้ชุมชนรับทราบระดับศักยภาพของตนเองในการจัดการท่องเที่ยว และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อนำไปสู่พัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว (ณัฐพัชร มณีโรจน์, 2560) เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนเอง

สำหรับการวิจัยนี้ เนื่องจากชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนท่องเที่ยวใหม่ที่เพิ่งเริ่มต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการประเมินศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ระดับศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของตนเอง และให้ได้แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งหากการท่องเที่ยวมีการพัฒนา สามารถจัดกิจกรรมหรือจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีศักยภาพ ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น นอกจากจะเกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจโดยตรงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวแล้ว ยังเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยอ้อมกับชุมชนโดยภาพรวมด้วย และประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนี้โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาาร่วมกัน จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไหมทอมือให้คงอยู่กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ระเบียบวิธีวิจัยแบ่งตามตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ การใช้แบบสัมภาษณ์ และวิธีวิจัย เชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) มีพื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ ชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสวายจ๊ะ หมู่ 1 บ้านตารอด หมู่ 2 บ้านสวาย หมู่ 3 และบ้านตะเปียงจรั้ง หมู่ 4 ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามวัตถุประสงค์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) ประชากรสำหรับการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรได้แก่สมาชิกฐานท่องเที่ยวและผู้นำชุมชนใน 4 ฐานการท่องเที่ยว คือ ฐานท่องเที่ยวตลาดไหมใต้ถุนเรือน จำนวน 23 คน ฐานท่องเที่ยวถนอมสายไหม จำนวน 16 คน ฐานท่องเที่ยวอุตมะไหมไทย จำนวน 7 คน ฐานท่องเที่ยวผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติแม่สำเนียง จำนวน 15 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 61 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 53 คน ใช้วิธีการสุ่ม

กลุ่มตัวอย่างไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง 2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวายโดยตรง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำฐานท่องเที่ยวทั้ง 4 ฐาน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวาย เจ้าหน้าที่ประจำองค์การบริหารส่วนตำบลสวายที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 - 4 ตัวแทนนักท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 3 คน รวมจำนวน 18 คน 3) กลุ่มตัวอย่างสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ ตัวแทนสมาชิกฐานท่องเที่ยวทั้ง 4 ฐาน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวาย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 - 4 ตัวแทนนักท่องเที่ยว จำนวน 2 คน ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 1 คนและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน รวมจำนวน 15 คน

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าผ้าไหมทอมือและด้านศักยภาพบุคลากร และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามแนวคิดองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5As) ได้แก่ องค์ประกอบด้านการดึงดูดใจ ด้านการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการที่พัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ให้มีความเที่ยงตรงครอบคลุม เนื้อหาครบถ้วน ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้าง

2) แบบสอบถาม ใช้เพื่อศึกษาศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้นและนิยมศัพท์เฉพาะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทสมาชิกชุมชน ประสบการณ์การเข้าร่วมอบรมความรู้

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนและประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ จำนวน 27 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าผ้าไหมทอมือและด้านศักยภาพบุคลากร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 3 ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ทั้งนี้ แบบสอบถามผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา คือ การตรวจสอบความสอดคล้องของตัวชี้วัดกับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.0 และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) จากแบบสอบถาม ที่ได้ทำการทดสอบเบื้องต้น (Pretest) กับประชากรจำนวน 30 รายแรก เพื่อยืนยันว่าแต่ละข้อคำถามเป็นตัวชี้วัดที่จัดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 0.460 – 0.790 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.40 ขึ้นไป (ยูทร์ ไกยวรรณ. 2551) ดังข้อมูลตามตารางที่ 1

ตาราง 1 สรุปค่าอำนาจจำแนก ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power)	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach' Alpha)
ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ			
ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว	0.251-0.555	0.513-0.652	0.697
ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว	0.280-0.586	0.460-0.863	0.641
ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	0.394-0.779	0.555-0.887	0.836
ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าผ้าไหมทอมือ	0.423-0.577	0.542-0.725	0.785
ด้านศักยภาพบุคลากร	0.372-0.622	0.611-0.790	0.792
ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ			
ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว	0.347-0.779	0.576-0.861	0.802

3) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยประเด็นในการประชุมกลุ่มย่อย คือ ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในด้านและในข้อที่มีคะแนนประเมินระดับศักยภาพน้อยที่สุด รวมถึงระดมความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา การท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืนด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ.2563 ณ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนตำบลสวาย และจัดกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ในวันที่ 2 มิถุนายน 2563 ณ สถานการท่องเที่ยวตลาดใหม่ใต้ ถนนเรือน บ้านตารอด หมู่ 2 ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้หลักวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและการสรุปการดำเนินการวิจัย ใช้เกณฑ์ประมาณค่าความคิดเห็นตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103) ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากนั้นวิเคราะห์และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยคณะผู้วิจัยได้เทียบเกณฑ์ประเมินของเบสต์ (Bast. 1978) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และและอิทธิพลของศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่มีต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงอนุมาน และนำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multi Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

1.1 ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ

จากการสำรวจบริบทชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวายสวาย พบว่า นอกจากจะมีผ้าไหมที่มีความสวยงามมีรูปแบบการมัดหมี่และการทอที่เป็นเอกลักษณ์แล้ว ยังมีจุดเด่นด้านจำนวนช่างทอที่มีจำนวนมากและช่างทอยังคงวิถีชีวิตการทำผ้าไหมทอมือได้จนเรื่อย มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าครบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหม การเตรียมไหม เส้นพุ่ง - เส้นยืน มัดหมี่ ย้อม มีทอผ้าไหมในรูปแบบผ้าถุง ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าคลุมเตียง และเมื่อมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนได้มีการแปรรูปผ้าไหม เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กระเป๋าตุงดางค์ กระเป๋าเป้ เสื้อผ้าไหม และสินค้าที่ระลึกอื่นๆ มีร้านจำหน่ายผ้าไหมในชุมชน รวมทั้งมีการจำหน่ายผ้าไหมออนไลน์ผ่านช่องทางออนไลน์ทำให้ตำบลสวายเป็นชุมชนที่มีเสน่ห์สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ้าไหมทอมือที่มีกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

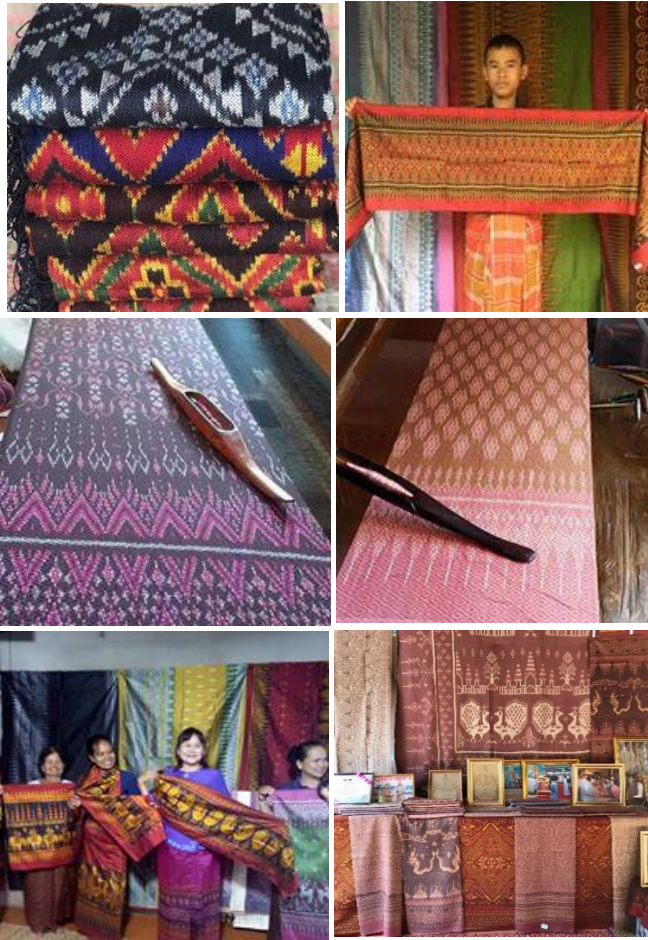
ภาพประกอบ 2 – 7 วิถีชีวิตช่างทอผ้าไหมตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2560 แนวคิดในการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเกิดจากความต้องการในการเพิ่มรายได้จากฐานทรัพยากรชุมชน โดยถึงแม้อาชีพหลักของคนในพื้นที่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรม แต่กิจกรรมการทอผ้าไหมถือเป็นกิจกรรมหลักที่อยู่ในวิถีชีวิตและเป็นฐานเศรษฐกิจครัวเรือนของคน ในชุมชนที่ทำต่อเนื่องตลอดทั้งปี ที่ผ่านมานักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจ วิถีชีวิตช่างทอ เป็นคณะศึกษาดูงานจากหน่วยงานราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น นักวิชาการและกลุ่มนักศึกษาที่สนใจกระบวนการทอผ้าไหมและการจัดการวิสาหกิจชุมชนทอผ้า รวมถึงมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ สนใจซื้อผ้าไหมโดยตรงจากช่างทอในชุมชนซึ่งถือเป็นแหล่งผลิตโดยตรง การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย ดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมกันเป็นเจ้าของฐานท่องเที่ยวและร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีภาคีเครือข่ายร่วม

พัฒนาและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สถาบันการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษา โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นพี่เลี้ยงในการค้นหาทุนชุมชนและการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาสนับสนุนผู้นำเที่ยวชุมชน มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และเมืองค้การบริหารส่วนตำบลสวาย ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่ช่วยสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยว

ชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อยู่ห่างจากอำเภอเมืองสุรินทร์ 24 กิโลเมตร มีเส้นทางหลักที่เข้าถึงชุมชนได้ 2 เส้นทาง มีถนนลาดยางตลอดเส้นทาง ไม่มีรถประจำทางผ่าน นักท่องเที่ยวจะต้องมีรถส่วนตัว จึงจะเดินทางเข้าถึงชุมชน เมื่อมาถึงชุมชนจะมีบริการการเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถสามล้อพ่วง รถอีแต๊กและรถจักรยาน ในชุมชนมีบริการที่พักโฮมสเตย์จำนวน 5 หลังและมีที่พักลักษณะค้ำแรมชั่วคราวในพื้นที่อาคารขององค์การบริหารส่วนตำบลสวายชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือในหลายฐาน และมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อีก ได้แก่ วัด ศาลหลักเมือง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย รวมถึงมีวัฒนธรรม และประเพณีประจำท้องถิ่น ในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา ธนาคาร ตู้เอทีเอ็ม ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านค้า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมถึงสถานีตำรวจ ฯลฯ

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ตามแนวคิดองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5As) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ ตำบลสวายมีสิ่งดึงดูดใจ คือ เขาสวาย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เป็นปัจจัยดึงดูดให้คนเข้ามาเที่ยวในชุมชน และมีผลทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าด้วย 2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าการเดินทางมีความสะดวกสบาย มีถนนลาดยางตลอดเส้นทางที่เข้าสู่ชุมชน แต่ป้ายบอกทางและระบบการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวยังมีน้อย 3) การบริการที่พัก ชุมชนยังมีการพัฒนาที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ไม่มาก และการจัดการที่พักโฮมสเตย์ยังไม่เป็นระบบ 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ กิจกรรมการท่องเที่ยวสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาช่างทอ 5) สิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมรับนักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 8-13 ลวดลายผ้าไหมตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวตามแนวคิดองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5As) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ 1) สิ่งดึงดูดใจ ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวในชุมชน มีหลายประการ ขึ้นอยู่กับประเภทของนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาซื้อผ้าไหมโดยตรงจากช่างทอ ต้องการมาเรียนรู้วิถีชีวิตช่างทอ และบางกลุ่มต้องการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการท่องเที่ยวจากภูมิปัญญา 2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าการเดินทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย แต่มีป้ายบอกทางและระบบฐานข้อมูลการให้บริการเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังมีน้อย 3) การบริการที่พัก มีความคิดเห็นว่าการจัดบริการที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ยังไม่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็น ว่ารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเหมาะสมกับการท่องเที่ยวในลักษณะ one day trip

นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีจุดบริการในลักษณะศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ให้มีจุดแวะพักและห้องสุขาที่สะอาดพร้อมบริการนักท่องเที่ยว 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าคุณชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้วิถีชีวิตช่างทอและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการทอผ้าไหม และมีความต้องการให้มีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมอย่างง่าย โดยใช้เวลาในแต่ละกิจกรรมไม่มากนัก การจัดกิจกรรมในฐานที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมแต่ละฐานควรเป็นกิจกรรมที่ไม่ซ้ำกัน 5) สิ่งอำนวยความสะดวก มีความคิดเห็นว่าคุณชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างครบครัน สิ่งที่ควรจัดให้มีเพิ่มเติมคือระบบอินเทอร์เน็ต และสินค้าที่ระลึกของคุณชนที่มีราคาระหว่าง 30 – 500 บาท

และจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 92.45 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.51 และอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.51 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 81.13 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.92 มัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 13.21 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 13.21 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 1.89 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.77 ประเภทสมาชิกชุมชน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชุมชน คิดเป็นร้อยละ 94.34 และผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5.66 ประสบการณ์การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมอบรมความรู้ คิดเป็น ร้อยละ 56.60 และมีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของคุณชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 73.58 และมีส่วนร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.87

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมทุกด้าน

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชน	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว	4.36	0.400	ระดับมาก
ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว	3.94	0.456	ระดับมาก
ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	4.07	0.606	ระดับมาก
ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ	4.43	0.453	ระดับมาก
ด้านศักยภาพบุคลากร	4.24	0.533	ระดับมาก
รวม	4.21	0.410	ระดับมาก

จากตาราง 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ผ้าไหมทอมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยวและด้าน ศักยภาพบุคลากร ตามลำดับ ด้านที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ ด้านบริหารจัดการท่องเที่ยว

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว พบข้อมูลดัง ตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว

ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนมีอารยธรรมเก่าแก่ที่ใช้ศิลปะวิทยาการที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาแต่โบราณ	4.53	0.541	ระดับมากที่สุด
2. ชุมชนมีการอนุรักษ์วิถีทอผ้าไหมทอมือที่มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านลวดลายมัดหมี่	4.58	0.535	ระดับมากที่สุด
3. แหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างชัดเจน	4.23	0.724	ระดับมาก
4. ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ วิถีชีวิตของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ได้	4.21	0.631	ระดับมาก
5. ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย	4.32	0.581	ระดับมาก
6. ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก เช่น มีถนนสภาพดี มีป้ายบอกทางชัดเจน ฯ	4.26	0.711	ระดับมาก
รวม	4.36	0.400	ระดับมาก

จากตาราง 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มี 2 ข้อที่มีศักยภาพในระดับมากที่สุด คือ ข้อชุมชนมีการอนุรักษ์วิถีทอผ้าไหมทอมือที่มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านลวดลายมัดหมี่ และข้อชุมชนมีอารยธรรมเก่าแก่ที่ใช้ศิลปะวิทยาการที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาแต่โบราณ ส่วนข้ออื่น ๆ มีศักยภาพในระดับมากทุกข้อ โดยมีคะแนนอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว พบข้อมูลดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว

ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. มีจำนวนบุคลากรด้านบริการเพียงพอที่จะให้บริการนักท่องเที่ยว	4.13	0.680	ระดับมาก
2. ชุมชนกำหนดกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อวิถีชีวิตช่างทอ	4.17	0.580	ระดับมาก
3. ชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ	4.25	0.731	ระดับมาก
4. ชุมชนมีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ที่พักในชุมชน หรือที่พักในลักษณะโฮมสเตย์	2.72	1.081	ระดับปานกลาง
5. ชุมชนมีการจัดการบริการอาหารที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	4.19	0.709	ระดับมาก
6. ชุมชนมีการจัดบริการการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว	4.06	0.745	ระดับมาก
7. ชุมชนจัดให้มีศูนย์หรือมีผู้ประสานงานเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	4.06	0.745	ระดับมาก
รวม	3.94	0.456	ระดับมาก

จากตาราง 4 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีศักยภาพในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ ข้อชุมชนมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ ข้อชุมชนมีการจัดการบริการอาหารที่แสดงถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ข้อชุมชนกำหนดกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อวิถีชีวิตช่างทอ ตามลำดับ และข้อที่มีศักยภาพในระดับปานกลาง คือ ข้อชุมชนมีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ที่พักในชุมชน หรือที่พักในลักษณะโฮมสเตย์

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว พบข้อมูลดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว

ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ที่มีอัธยาศัยดีและสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี	3.51	1.031	ระดับมาก
2. ชุมชนมีสื่อหลากหลายประเภทเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ สื่อออนไลน์	4.25	0.648	ระดับมาก
3. ชุมชนมีสื่อที่มีความน่าสนใจและเป็นข้อมูลปัจจุบัน	4.08	0.805	ระดับมาก
4. ชุมชนมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือ	4.43	0.605	ระดับมาก
รวม	4.07	0.606	ระดับมาก

จากตาราง 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ข้อชุมชนมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือ และข้อที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ คนในชุมชนสามารถจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนได้

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ พบข้อมูลดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ

ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการทอผ้าไหมด้วยมือ	4.50	0.608	ระดับมากที่สุด
2. คนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์วิถีการทอผ้าไหมด้วยมือ	4.49	0.541	ระดับมาก
3. ชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าไหมให้กับเยาวชน	4.28	0.662	ระดับมาก
4. ชุมชนให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมทอมือให้กับนักท่องเที่ยว	4.53	0.608	ระดับมากที่สุด
5. คนในชุมชนมีกระบวนการที่ทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเห็นคุณค่าของผ้าไหมทอมือ	4.38	0.713	ระดับมาก
รวม	4.44	0.533	ระดับมาก

จากตาราง 6 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าผ้าไหมทอมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีข้อที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ ข้อชุมชนให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมทอมือให้กับนักท่องเที่ยวและข้อคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการทอผ้าไหมด้วยมือ และข้อที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ ข้อชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าไหมให้กับเยาวชน

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านศักยภาพของบุคลากร พบข้อมูลดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านศักยภาพของบุคลากร

ด้านศักยภาพของบุคลากร	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเรื่องผ้าไหมทอมือและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.43	0.665	ระดับมาก
2. ชุมชนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการทอผ้าไหมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าได้	4.34	0.649	ระดับมาก
3. ชุมชนมีทักษะในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำกระบวนการทอผ้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยวได้	4.21	0.743	ระดับมาก
4. บุคลากรในชุมชนมีความสามารถในการเป็นผู้นำในกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ของชุมชนได้	4.21	0.743	ระดับมาก
5. ท่านมีทักษะในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	4.00	0.920	ระดับมาก
รวม	4.24	0.533	ระดับมาก

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือด้านศักยภาพของบุคลากรในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ข้อชุมชนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเรื่องผ้าไหมทอมือและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และข้อที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ ข้อท่านมีทักษะในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

1.2 ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเกี่ยวกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบข้อมูลดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ระดับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนสม่ำเสมอตลอดทั้งปี	3.64	0.901	ระดับมาก
2. คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.13	0.680	ระดับมาก
3. คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาจัดการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกัน	4.43	0.772	ระดับมาก
4. นักท่องเที่ยวแสดงออกถึงความพึงพอใจความประทับใจ	4.32	0.581	ระดับมาก
5. ชุมชนมีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับในฐานะชุมชนผ้าไหมทอมือมากขึ้น	4.42	0.633	ระดับมาก
รวม	4.19	0.521	ระดับมาก

จากตารางที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความสำเร็จมากที่สุด คือ คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาจัดการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกัน และข้อที่มีความสำเร็จน้อยที่สุด คือ ข้อชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนสม่ำเสมอตลอดทั้งปี

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เกิดความสำเร็จในหลายด้าน ได้แก่ 1) มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนจำนวนมากขึ้น 2) ชุมชนยกระดับจากชุมชนทอผ้าเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและคนทั่วไป 3) รายได้ของช่างทอและผู้ประกอบการในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ท่องเที่ยวชุมชนทำให้เศรษฐกิจครัวเรือนของช่างทอดีขึ้น ช่างทอมีรายได้จากการจำหน่ายผ้าไหมได้จำนวนมากขึ้นและจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น รวมถึงมีรายได้

จากการบริการทางการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นรายได้เสริม ส่งผลให้พฤติกรรมกรจำหน่ายผ้าไหมของช่างทอเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมช่างทอต้องนำผ้าไหมไปขายนอกชุมชน เปลี่ยนมาเป็นสามารถขายผ้าไหมได้เองหรือจำหน่ายให้ผู้ประกอบการผ้าไหมในชุมชนมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตผ้าไหม มีการนำเอาผ้าไหมมาแปรรูปเป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น

4) ช่างทอมีความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถนำภูมิปัญญา มาสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ มีความประทับใจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษถ่ายทอดให้

5) คนในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการสืบทอดและถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมให้กับคนรุ่นหลังเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบข้อมูลดังตาราง 9

ศักยภาพ	การดึงดูดฯ	การบริหารฯ	การจัดการฯ	สร้างการรับรู้ฯ	บุคลากร	ความสำเร็จ
การดึงดูดฯ	-	.544*	.647*	.691*	.566*	.594*
การบริหารจัดการฯ		-	.727*	.645*	.587*	.785*
การจัดการข้อมูลฯ			-	.711*	.470*	.656*
การสร้างการรับรู้				-	.672*	.770*
บุคลากร					-	.652*
รวม						.824*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับมากที่สุด ($r = .824$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ระดับมาก ($r = .785$) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมไทย มีความสัมพันธ์ระดับมาก ($r = .770$) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ระดับมาก ($r = .656$) ด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์ระดับมาก ($r = .652$) และด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .594$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ระดับอิทธิพลของศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ความสำเร็จ	ศักยภาพ	b	SE _b	β	t	p
ค่าคงที่ a = -.448					-959	.343
	การดึงดูดทางการท่องเที่ยว (X ₁)	.029	.143	.022	.200	.842
	การบริหารจัดการท่องเที่ยว (X ₂)	.553	.135	.484	4.103*	.000
	การจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว (X ₃)	-	.111	-	-.374	.710
	การสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ (X ₄)	.467	.151	.407	3.102*	.003
	ศักยภาพบุคลากร (X ₅)	.102	.105	.105	.970	.337
a = -.448 : SE _{est} = \pm .27793 R = .862, R ² = .743 ; Adjusted R ² = .715 ; F = 27.142						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่า R เท่ากับ .862 หรือร้อยละ 86.2 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ \pm .27793 เมื่อทดสอบพบว่า มีเพียง 2 ด้านที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ($\beta = .484$) และด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ ($\beta = .407$) ตามลำดับ

สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$y = -.448 + .484X_2 + .407X_4$$

เมื่อ y แทน ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ

X₂ แทน ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว

X₄ แทน ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ

3. การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การประชุมกลุ่มย่อยระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้ข้อสรุปดังนี้

3.1 ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว ชุมชนควรรักษาจุดแข็งของชุมชนในการเป็นชุมชนทอผ้าไหมทอมือที่มีกระบวนการในการผลิตผ้าไหมครบทุกกระบวนการและควรอนุรักษ์วิถีการทอผ้าไหมทอมือซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตของคน ในชุมชน นอกจากนี้ จะต้องออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ และควรปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ โดยนำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.2 ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ชุมชนควรจัดให้มีศูนย์หรือมีผู้ประสานงานเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว และเตรียมความพร้อมในการบริการนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดบริการนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งต่าง ๆ เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในรูปแบบฐานท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในชุมชน โดยอาจจัดบริการการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนควรเพิ่มความรู้และทักษะในการจัดการที่พักโฮมสเตย์ให้กับคนในชุมชน ชุมชนมีการจัดการบริการอาหารที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นอกจากนี้ ชุมชนควรมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการที่สามารถรองรับได้ และกำหนดกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อวิถีชีวิตช่างทอ ทั้งนี้ ชุมชนมีจุดเด่นด้านอาหารท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น จึงควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอาหารท้องถิ่นและการประชาสัมพันธ์ด้านอาหารท้องถิ่นเพิ่มเติม

3.3 ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนควรมีข้อมูลในการให้บริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ ป้ายบอกทางป้ายประชาสัมพันธ์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ควรจัดทำสื่อให้มีความน่าสนใจและให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน โดยเฉพาะข้อมูลด้านตำแหน่งที่ตั้งของฐานท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละฐานได้ด้วยตนเองควรให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านคุณค่าของกิจกรรมการทอผ้าไหมทอมือและวิถีชีวิตช่างทอของชุมชนตำบลสวาย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น พบว่า การรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือเป็นสิ่งที่ผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ชุมชนควรพัฒนาให้มีสื่อหลากหลายประเภท โดยเฉพาะสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์และเพื่อการทำการตลาดที่จะสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้

3.4 ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ ชุมชนควรมีกระบวนการในการสร้างให้นักท่องเที่ยวรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนบางคนอาจจะไม่ได้เที่ยวครบทุกฐานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหม โดยอาจมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ชุมชนจึงควรกำหนดกระบวนการหรือกิจกรรมหรือการเล่าเรื่องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนและกระบวนการทอผ้าไหมทอมือแก่นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อเล่าเรื่องราวของชุมชนผ้าไหมทอมือโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของช่างทอในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน

3.5 ด้านศักยภาพของบุคลากร ชุมชนควรพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวที่เป็นสมาชิกของฐานท่องเที่ยวให้มีความสามารถและทักษะในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการทอผ้าไหมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าได้ และควรพัฒนาส่งเสริมให้คนในชุมชนมีทักษะในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ที่สำคัญคือควรจัดให้มีบุคลากรให้เพียงพอที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนผู้นำเที่ยวในชุมชนและฝึกให้ผู้นำเที่ยวชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวและความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการทอผ้าไหมวิถีชีวิตช่างทอและเรื่องราวในชุมชน โดยกลุ่มช่างทอจะต้องเข้าใจเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันและมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบและทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจและรับนักท่องเที่ยวด้วยใจบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอสุนทรบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทุกกลุ่มในประเด็นเดียวกันด้วยการใช้แนวคิด 5As ทำให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว โดยภาพรวม ซึ่งพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทั้งเหมือนกันและต่างกัน ประเด็นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือศักยภาพด้านการดึงดูดใจ คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่สิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยว คือ ชุมชนตั้งอยู่ในเขตเขาสวาย โดยชุมชนมีความคิดเห็นว่าเขาสวายเป็นสิ่งดึงดูดหลัก ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวรอง แต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนมีความคิดเห็นว่ สิ่งดึงดูดสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนคือ ชุมชนมีจุดเด่นด้านการเป็นชุมชน ทอผ้าไหมที่ยังคงวิถีชีวิตช่างทอ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจให้ได้เรียนรู้และมีความเป็นเอกลักษณ์ ชุมชนทอผ้าไหมตำบลสวายจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เชิงพื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ แสงเดือน รตินธร (2555) กล่าวว่า ปัจจัย จูงใจจากตัวแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใดแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น การประเมินว่าแหล่งท่องเที่ยวใดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มี

ศักยภาพจะพิจารณาองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ ทรัพยากรที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ มีประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น ชุมชน ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ควรเห็นความสำคัญ และควรพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนมี ให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมรับนักท่องเที่ยวเพราะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพ ในการจัดการท่องเที่ยว (วรุฒิ ภัคดีบุรุษ. 2563) ควรออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน สอดคล้องกับ จิราพร คงรอด (2563) พบว่า ควรให้นักท่องเที่ยวและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยวจึงต้องมีการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมให้มีลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการทดลองเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้ในระยะเวลาใดระยะหนึ่ง ทั้งนี้ และจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย โดยความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนสวยคือกิจกรรมการท่องเที่ยวผ้าไหมทอมือซึ่งถือเป็นภาพลักษณ์การท่องเที่ยว สอดคล้องกับ อัจฉราพรณ ตั้งจตุรโสภณ และคณะ (2563) พบว่า สถานที่ท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศ ผู้คนในท้องถิ่น การมีอัตลักษณ์ไม่ตรี การต้อนรับ สภาพแวดล้อมทั่วไป ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น รวมทั้งเส้นทางการเดินทาง ล้วนส่งผลถึงความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดการแนะนำบอกต่อและส่งผลกระทบต่อความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

2. ผลการความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว และด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยการประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว นอกจากจะประเมินโดยสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทุกกลุ่มตามแนวคิด 5As แล้ว การวิจัยนี้ยังได้ประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนตามบริบทชุมชนท่องเที่ยวผ้าไหมทอมือ โดยการประเมินจากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการท่องเที่ยว ทำให้พบว่า สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน คือ การอนุรักษ์หรือคงวิถีการทอผ้าไหมทอมือและกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตช่างทอ รวมถึงพบว่า การที่ชุมชนมีความสำเร็จด้านการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องข้องกับการจัดการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือสอดคล้องกับ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวย ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อให้

นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและเห็นคุณค่า ทั้งนี้ พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจด์ (2563) พบว่า การส่งเสริมเรื่องความภาคภูมิใจ และจิตอนุรักษ์ ให้แก่นักท่องเที่ยวด้วยการสื่อสาร อัตลักษณ์และของดีของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจ และหากดียิ่งขึ้นสามารถ ถึงระดับ “กินใจ” ให้นักท่องเที่ยวสามารถนำไปบอกเล่าต่อเกี่ยวกับเรื่องราวของชุมชนได้ รวมถึงจะต้องมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมกิจกรรมบูรณาการในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในหลายด้าน เช่น การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การจัดการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับชุมพล พิซพันธ์ไพศา และประพันธ์ แสงทองดี (2561) กล่าวว่า การจัดให้มีเขตบริการหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ราบมากพอที่จะจัด สิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการ ข้อมูลและความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีเอกสารสิ่งพิมพ์ นิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยาย จัดให้เส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าให้สามารถแนะนำ และอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของ นักท่องเที่ยว ชิดจำกัดของชุมชน หมายถึง ชิดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นความหนาแน่นของพื้นที่ใช้สอยในชุมชน รวมถึงชุมชน ต้องร่วมกันอนุรักษ์ ถ่ายทอดวิถีชุมชนผ้าไหม เนื่องจากถือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ สอดคล้องกับ ดวงทอง สรประเสริฐ. (2562) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนศักยภาพการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือการมีทุนสังคม (Social Capital) ในระดับเข้มแข็ง คือความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน ที่ร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นกันเป็นประจำทุกปี และร่วมกันสืบทอดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านได้อย่างเหนียวแน่น ที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยว คือ จะต้องคำนึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตช่างทอและวิถีดั้งเดิมของชุมชนด้วย สอดคล้องกับ ณัฐรัชช์ สาระหงส์. (2562) พบว่า ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเกิดจากการทุกองค์กร ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีความเข้าใจหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถประสานการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในชุมชนเข้ากับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวอย่างมี ความรับผิดชอบต่ออย่างกลมกลืนตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกจากจะคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวแล้ว จะต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนด้วย โดย พัชรินทร์ จิ่งประวัตติ (2560) พบว่า ชุมชน

ห้องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตาม และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีความสำนึกที่จะรักษาบริบทและ ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น รวมถึงร่วมสร้างและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้

1.2 ชุมชนท้องถิ่นหรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ในการสร้างความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และ ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอื่นเพื่อเปรียบเทียบ ปัญหา ปัจจัย โอกาส และอุปสรรคเพื่อให้เห็นความแตกต่างและความเหมือนสำหรับการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

1) สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) สนับสนุนทุนวิจัยโครงการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพื้นที่บนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นของเครือข่าย มหาวิทยาลัยราชภัฏและภาคี

2) กองทุนความร่วมมือด้านการวิจัย มรภ.-สกว.(สกว.) สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัย

3) สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิจัย

4) ชุมชนท่องเที่ยวผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ การให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมและร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2562). *ฐานข้อมูลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์*. สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน. กระทรวงมหาดไทย. น. 7.
- จิราพร คงรอด (2563). ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม – คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง. *วารสารปาริชาติ*, 33(2), 100-116.
- ชุมพล พิซพันธ์ไพศา และประพันธ์ แสงทองดี. (2561). ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(4), 242-251.
- ณัฐพัชร์ มณีโรจน์. (2560). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- ณัฐชัชช์ สาระหงส์. (2562). สามประสานการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนปกาสถองญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *กระแสวัฒนธรรม*, 20(38), 3-16.
- ดวงทอง สรประเสริฐ. (2563). แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 21(40), 100-113.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรินทร์ จิงประวัติ. (2560). ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 12, 42-43.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2563). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนหนองจอกจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 22(1), 21-38.
- ยุทธิ์ ไกยวรรณ. (2551). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2549). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพ และข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- วรวิมล ภัคดีบุรุษ. (2563). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอ หันคา จังหวัดชัยนาท โดยกระบวนการมีส่วนร่วม และการสื่อสารชุมชน. *วารสารธรรมศาสตร์*. 39(2), 24-45.

- วิภา ศรีระทุ. (2551). *ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์*. (สารนิพนธ์ วท.ม.) สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แสงเดือน รตินธร. (2555). ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 18, 84-104.
- อัครเดช สุพรรณผ่าย. พรรณนิการ์ กงจักร และศิวาพร พยัคฆนันท์. (2562). *กลยุทธ์การจัดการเศรษฐกิจชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตช่างทอผ้าไหม ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อัจฉราพรรณ ตั้งจาตุรโสภณ. บุชยา วงษ์ชวลิตกุล และธนวรรณ แสงสุวรรณ. (2563). โมเดลสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(2), 174-188.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย. (2562). *ผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562*. รายงานประจำปี. องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย.

ภาษาอังกฤษ

- Best, J. W. (1978). *Research in Education*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall.